

V. KARPINSKI

LENIN TOIMITTAJANA

Tutustuin Vladimir Iljitšiin syksyllä 1904. Se tapahtui Geneven laitakaupungilla, sveitsiläisessä oluttuvassa Rout des acacias'in varrella, jonka erillisessä salissa bolševikeilla oli tapana kokoontua,— omaa kokoussalia meillä ei käsitettävästi ollut. Astun sisään ja katseeni hakee Leniniä niiden kuvausten mukaan, joita olin tovereilta kuullut... Tuolla hän onkin! Istuu nurkassa ja korkea otsansa kiiltää sähkölampun valossa; nojaten kyynärpäällä pöytään, käsi otsalla ja hymyssäsuin hän silmäilee kokoontuvia ja kopauttelee kynäänsä. Siinä kuva, joka on jäänyt iäksi mieleeni. Jos olisin taiteilija, voisin vaikka heti paikalla piirtää hänen kuvansa kuin ilmi elävänä.

Toverit menivät Vladimir Iljitšin luo, tervehtivät tuttavallisesti häntä, keskustelivat. Sitten alkoi hänen selostuksensa eli referaattinsa, kuten silloin sanottiin. Sen aihetta en enää muista. Mutta ensi kohtaamisen vaikutelma oli häypymätön.

— Siinä on oikea *puolueen johtaja* ja samalla niin *tavallinen toveri*, jonka luo voi mennä ja kertoa avoimesti kaiken, mikä mieltä painaa,— tähän tapaan silloin tuumin itsekseni.

Niihin aikoihin puolueen hajoittajat, menševikit, Plehanovin luopuruuden ansiosta valloittivat käsiinsä puolueen pää-äänenkannattajan „Iskran”. Muodostui sietämätön tilanne: puolueen valtava enemmistö oli vallankumouksellis-marxilaista, bolševistista, mutta pää-äänenkannattaja oli opportunistinen, menševistinen.

Puolueen Neuvosto, joka oli niinikään joutunut menševikkien käsiin, kielsi bolševistista kirjoittajaryhmää edes panemasta puolueen nimeä ryhmän julkaisuihin.

Tilanne huononi entisestään, kun (heinäkuussa 1904) Keskuskomitean enemmistö suostui sovintoon „Iskran” toimituksen ja puolueen Neuvoston kanssa ja asetti vaatimuksen, että Lenin lakkaisi käymästä taistelua menševikkejä vastaan. Kolmansien

henkilöiden kautta Plehanov neuvoi „ystävällisesti” Leniniä „pakenemaan tältä häpeältä Amerikkaan”.

Mutta Vladimir Iljitšillä ei ollut tapana luopua asemistaan, joita hän piti periaatteellisesti oikeina. Nimenomaan kesällä 1904 hän päättikin perustaa oman bolševistisen äänenkannattajan.

Lehtemme ilmestymisen edellä sattui seuraava tapaus.

Kerran joulukuussa 1904 kutsuttiin koolle bolševikkien geneveiläinen ryhmä, johon kuului silloin noin kaksikymmentä viisi henkeä. Vladimir Iljitš ilmoitti meille, että lehden pitäisi kohdakkoin ilmestyä, ja sen jälkeen esitteli meille läsnä olleet toimittajat. Erään heistä me tunsimme hyvin. Sosialidemokraattien kokouksissa, joissa käytiin kiivaita otteluja menševikkien kanssa, hän esiintyi aina bolševistisen „galjorkan” („parvekkeen”) nimessä — näin nimitettiin meillä bolševistista „joukkoa” erotukseksi puolueen huippukerroksista, joiden huomatuimmat johtomiehet luisuivat silloin valtaosaltaan menševikkien puolelle. Tätä toveria nimitettiinkin *Galjorkaksi*, mutta tämä nimi ei sano paljoakaan nykyisille puoluetovereille. Hän oli eräs vanhimpia bolševikkeja *M. S. Olminski*. Muut toimittajat näimme silloin ensi kertaa. He olivat Leninin varta vasten Venäjältä ulkomaille kutsumia nuoria bolševikkikirjailijoita.

— Toveri *Schwarz!* — lausui Vladimir Iljitš. Samassa nousi paikaltaan ja teki meille koomillisen kumarruksen nuori, laiha ja pitkä rillejä käyttävä toveri — *V. V. Vorovski*. Sitten me tutustuimme samalla tavalla *Voinoviin* — *A. V. Lunatšarskiin* ja *Rjadoviin* — *A. Bogdanoviin* (*A. A. Malinovskiin*)¹.

Sen jälkeen Vladimir Iljitš esitti meille äänenkannattajamme ohjelman ja ehdotti, että lehdelle annettaisiin nimeksi „Vperjod”.

— Hyvä nimi, sanoi hän.

Sitten luettiin kaikki ensimmäisen numeron kirjoitukset ja alkoi keskustelu. Tietenkin ryhmä tervehti tulisesti oman bolševistisen lehtensä julkaisemista. Sen nimi miellytti kaikkia.

Toverit arvostelivat kirjoituksia, tekivät huomautuksia, lausuvat toivomuksiaan.

Myönnettäköön, että meihin, „galjorkaan”, tällainen puolueen sisäinen demokratia teki sangen voimakkaan vaikutuksen.

„Kas miten meitä pidetään arvossa!” ajattelimme. „Se onkin vallan toista kuin „kenraalit” — menševikeillä.”

Tämä tällainen suhde asiaan oli todellakin hyvin ominaista Vladimir Iljitšille toimittajana. Hän antoi aina suuren arvon puoluejoukon mielipiteille. Leniniläinen suhde puolueen äänenkannattajan muodostamiseen heijastui aivan ilmeisesti myös toimi-

¹ Bogdanov matkusti kohta sen jälkeen Venäjälle eikä yleensä ollut toimituksen johtavana työntekijänä. Hän ei johtanut lehteämme, vaan lehti johti häntä,— näin Vladimir Iljitš sanoi hänestä myöhemmin.— *V. K.*

tuskunnan tiedotuksessa „Vperjod” lehden ilmestymisestä. Tässä tiedotuksessa sanottiin muun muassa:

„Johtavan äänenkannattajan on oltava mitä lähimmässä kanssakäymisessä puolueen kanssa, kiinteässä yhteydessä proletariaatin liikkeeseen ja kuljettava kärkejoukkona, valaistava tietä ja varoitettava vääriä askeleita. Se pystyy täyttämään tehtävänsä vain puolueen luovan kollektiivisen toiminnan tuloksena”¹.

Puolueen äänenkannattajan pitää olla puolueen kollektiivisen luovan toiminnan tulos, — tämä on se mainio periaate, jota Vladimir Iljitš piti ohjeenaan toimitustyössä.

Toimituksen organisatorisia tehtäviä lehdessä hoiti M. S. Olinski. Hänen kauttaan minut vedettiinkin vähitellen työhön puolueen lehdessä. Aluksi olin oikolukijana. Pidin tätä työtä hyvin suuressa arvossa. Jokaisen numeron ilmestyminen oli suorastaan merkkitapaus puolue-elämässä. Oikolukijana sain jo aikoja ennen lehden numeron ilmestymistä lukea kaikki „Vperjod” lehden kirjoitukset ja „nauttia” niistä. Mutta tärkeintä oli, että minulla oli usein tilaisuus tavata Vladimir Iljitšiä.

Niinpä kerran lukiessani jonkin kirjoituksen vedosta päähäni pälkähti huima ajatus, että eräs kohta kirjoituksessa on esitetty huonosti, suorastaan väärin esitetty. Luin sen kerran ja toisen: ei, tuo kohta ei kelpaa kerrassaan minnekään! Hermostelin, neuvottelin tovereiden kanssa ja viimein päätin:

— Menenpä Leninin luo ja sanon hänelle!

Riensin juoksujalkaa, näytin ja selitin. Vladimir Iljitš katseli vedosta, ajatteli hetkisen ja sanoi:

— Heli me neuvottelemme siitä.

Ja meni toimitushuoneeseen.

Minuutit tuntuivat minusta äisyydeltä. Jonkin ajan kuluttua Vladimir Iljitš tuli huoneesta vedosliuska kädessään:

— Ei, me päätimme jättää sen niin kuin se on.

Suoraan sanoen tuollainen päätös sai minut kokonaan ymmälle. Olinhan niin varma ajatuksestani, mutta arvosteluni menikin niin häpeällisesti myttyyn! En edes pyytänyt Vladimir Iljitšiä selittämään, miten ja miksi, käännäin ja menin pois...

Mutta masentunut melialani häipyi pian ja tilalle tuli vällan toinen:

„Ja kuitenkin minua *kuunneltiin* ja huomautukseni johdosta *neuvoteltiin!* ajattelin tyydytyksellä.— Kaikki kävi niin yksinkertaisesti, vällan mainiosti!”

Sellainen huomio lehden toimituskoneiston pienintäkin osasta kohtaan oli hyvin luonteenomaista Vladimir Iljitšille. Se tuli aina esiin hänen työssään toimittajana.

¹ Tiedotus on Lunatšarskin kirjoittama ja tietenkin Leninin toimittama. „Vperjodin” ensimmäinen numero ilmestyi joulukuun 22 (tammikuun 4) päivänä 1905.— V. K.

* * *

Oikolukijana ja myöhemmin Pää-äänenkannattajan toimitus-sihteerin apulaisena sain tilaisuuden tutustua lähemmin Vladimir Iljitšiin toimittajana. Tulin näkemään, miten suuresti hän tästä työstä piti ja miten korkeaksi arvosti lehdistön merkityksen puolueen taistelun päämäärien toteuttamiseksi. Tunnettua on, että Neuvostovaltion päämiehenä ollessaan Vladimir Iljitš kirjoitti kaavakkeisiin ammatikseen „sanomalehtimies”, „kirjailija”. Itse Vladimir Iljitš suhtautui painettuun sanaan aina suurella kunnioituksella ja vaati toisiltakin samanlaista suhtautumista siihen.

Tuskin kannattanee mainitakaan siitä, että hän vaati kirjoittajalta ennen kaikkea perusteellista marxilaista perehtymistä valaistavaan kysymykseen. Vladimir Iljitš ei voinut sietää kaikkietäväisyyttä.

Hänen toinen vaatimuksensa oli: osaa aina tulkita ajatuksesi omin sanoin! Artikkeleista ja kirjeenvaihtajain lähettämistä uutisista hän haki aina elävää, tuoretta ajatusta, elävää värikästä sanontaa, lahjakkuuden kipinää ja mielenkiintoisia faktoja. Ja kun hän niitä löysi, niin silloin hän ei säälinyt työtään eikä aikaansa sellaisen kirjoituksen muokkaamiseen, keskusteluun ja kirjeenvaihtoon sen kirjoittajan kanssa.

Vladimir Iljitš oli sangen vaativainen toimittaja, muttei mikään saivartelija. Kirjoitusta toimittaessaan hän rajoittui tekemään vain ehdottoman tarpeellisia korjauksia. Hyvin mielenkiintoinen on siinä suhteessa hänen kirjeensä Lunatšarskin erään kirjaseen johdosta. Kirjanen miellytti Vladimir Iljitšiä, vaikka hän havaitsikin siinä monia varomattomassa sanamuodossa esitettyjä kohtia, joihin vastustajat saattoivat tarrata. Mutta hän ei kuitenkaan ryhtynyt „retusoimaan”, „korjailemaan” käsikirjoitusta.

„...Kovin sääli on pyyhkiä pois Teidän värejänne ja pilata vilkkaasti kirjoitettua artikkelianne”, kirjoitti hän Lunatšarskille.

Mutta tarvittaessa Vladimir Iljitš vaati, että kirjoitusta paranneltiin moneenkin kertaan. Näin kävi esimerkiksi samaisen Lunatšarskin erälle kirjoitukselle. Hänelle oli annettu tehtäväksi kirjoittaa tiedotus „Vperjod” lehden julkaisemisesta. Kirjoituksen tuli olla ohjelmauontoinen. Siinä ei voitu sallia edes pienimpiä epätarkkuuksia. Tekijän oli kolmeen kertaan paranneltava kirjoitusta Vladimir Iljitšin huomautusten mukaan.

Vladimir Iljitš kiinnitti aina hellittämätöntä huomiota lehti-työn kaikkiin pienimpiinkin seikkoihin.

„Pää-äänenkannattajan jokainen numero”, kirjoitti Nadežda Konstantinovna, „harkittiin pienimpiä yksityiskohtia myöten, aina viimeistä kirjainta myöten”.

V. I. Lenin Zakopanessa. Galitsia.
Valokuva.

ПАРИЖСКАЯ СЕКЦИЯ З. О. Р. С. Д. Р. П.

Въ четвергъ 13 июня, 1912 г.
въ залѣ Alcazar, 190, Avenue de Choisy, 190

СОСТОИТСЯ РЕФЕРАТЪ

ТОВ. **ЛЕНИНА**

НА ТЕМУ

Революціонный подъемъ
россійскаго пролетариата

1. Ленскія событія и первое мая въ Россіи. Массовыя стачки и ихъ роль.
2. Закономерность революціоннаго подъема, его предтечи и его перспективы.
3. Значеніе массовой стачки въ современныхъ революціяхъ. Опытъ 1905 года.
4. Либерализмъ и демократія передъ лицомъ новой революціи.
5. Почему кадеты объявили войну революціоннымъ настроеніямъ и осудили мысль о «надобности въ новой революціи въ Россіи»?
6. Новая обстановка теперешняго революціоннаго подъема. Политическія партіи. III Дума, выборы. Крестьянство и новая демократическая интеллигенція.
7. «Свобода коалицій» и лозунги народной революціи — борьба за республику, за 8-ми час. раб. день, за конфискацію всей помѣщичьей земли.

Начало ровно въ 8 $\frac{1}{2}$ час. веч.

Цѣна за входъ 50 с. и 1 фр.

Кооперативная типографія «ИДЕАЛЪ» rue Vavin 14 Paris

Ilmoitus V. I. Leninin esitelmästä
„Venäjän proletariaatin vallankumouksellinen nousu”.

Kirjoitustavan selvyys, lyhyt muoto ja tarkkuus, otsikkojen ilmeikkyytensä ja täsmällisyys, kirjasinlajin valinta, oikoluku, lehden ilmestyminen täsmälleen määräaikana — kaikelle tuolle Vladimir Iljitš antoi aina suuren merkityksen ja piti henkilökohtaisesti huolta noista kysymyksistä. Yksikään „pikku seikka” ei voinut jäädä huomaamatta hänen valppaalta katseeltaan.

Vladimir Iljitš laski itse kynä kädessä, kuinka monta jonkin määrätyn kirjasinlajin kirjainta mahtuu lehden numeroon, pahoitteli kun on vähän petiittiä, koetti säästää mahdollisimman paljon tilaa marginaalien kustannuksella, vaati antamaan vähemmän tilaa otsikolle, puserteli kirjoituksista pois kaiken „veden”, kaiken tarpeettoman.

Entä kuinka hän itse korjailikaan aineistoja! Siitä huolimatta, vaikka hänellä oli pieni matala käsiala, kaikki hänen korjauksensa, lisäyksensä, oikolukumerkkinsä oli aina tehty mitä huolellisimmin. Vladimir Iljitš suhtautui kunnioittaen latojan, puhtaaksikirjoittajan ja oikolukijan työhön samoin kuin yleensä kaikkeen työhön, ja hänestä oli suorastaan mahdotonta „sutaista” käsikirjoitukseen jokin sellainen sana tai rivi, jota lehden työntekijät saivat sitten arvailla tuntikaupalla.

Näin, miten hartaasti Vladimir Iljitš teki työtä lukijain kirjeiden parissa. Ensin hän luki kirjeen hyvin nopeasti, sitten painoi lehtiset kädellään, katsoi suoraan eteensä silmiään siristäen ja päätettyään nähtävästi, että aihe on mielenkiintoista ja tärkeätä,— hän alkoi lukea uudelleen rivin toisensa jälkeen. On muistettava, että niihin aikoihin ei luettu koneella kirjoitettuja, vaan useinkin työläisten epäselvällä käsialalla kirjoitettuja aineistoja.

Jokin kirje saattoi liikuttaa Vladimir Iljitšiä niin, että hän nousi paikaltaan ja käveli huoneessa puhellen kuin itsekseen:

— Mainiota! Sepä vasta on jotain!

Sitten hän palasi pöydän luo, silmäili vielä kerran joitakin rivejä ja vihdoin ryhtyi korjailemaan.

Vladimir Iljitš pyrki säilyttämään työläiskirjeenvaihtajan erikoisen omintakeisen kielenkäytön, hänen esitystapansa, hänen suhteensa asiaan, hänen omaperäiset perustelunsa.

— Miten yksinkertaisesti ja samalla miten hyvin he osaavatkaan kirjoittaa! Kunpa mekin oppisimme samoin! puheli Vladimir Iljitš usein.— Mitä lähemmäksi puhekieltä, sitä parempi! Ei haittaa, vaikka tekijä suhtautuukin kysymykseen sellaiselta kannalta, käyttää sellaisia sanontoja ja perusteluja, joita meille ei olisi koskaan tullut päähämmeäkään. Sitä parempi,— kunhan vain itse asian kannalta olisi oikein esitetty!

Toisinaan Vladimir Iljitš lisäsi sanan, pari, pisti jonkin lauseen, kirjoitti lyhyet loppusanat,— ja koko kirjoitus muuttui heti

„värikkääksi”, sai kärkevän poliittisen suunnan, yleistävän ajatuksen.

On säilynyt paljon asiapapereita, jotka osoittavat, kuinka Vladimir Iljitš muokkaili omia teoksiaan. Artikkelin kirjoittamisen edellä oli tavallisesti kausi, jolloin hän mietiskeli kirjoitustaan sen ollessa vielä „mustepullossa”, Vladimir Iljitšin omaa sanontaa käyttäen. Usein hän laati työlle suunnitelman eli konseptin. Vladimir Iljitšin käsikirjoitusten joukossa on melko paljon seläläisiä, joissa ei ole ainoatakaan korjausta. Mutta hän saattoi toisinaan tehdä viikkomäärin työtä jo valmiin käsikirjoituksen parantemiseksi. Tosin teos, jota tällä tarkoitan, oli ensimmäinen bolševistinen kirjanen imperialistisesta sodasta ja sosialismista, ja Vladimir Iljitš antoi tälle kirjaselle erittäin tärkeän merkityksen.

Heinäkuun 28 päivänä 1915 Vladimir Iljitš tiedotti minulle: „Kirjanen on jo kirjoitettu kokonaan”.

Ja seuraavassa kirjeessä:

„Toistan, että se on minulla täysin valmis. Lähetän sen seuraavan viikon puoliväliin mennessä, ja jos sen ilmestymistä voidaan jouduttaa, niin lähetän heti paikalla, kun saan Teiltä sähköä”.

Ja kuitenkin Vladimir Iljitš piti itsellään täysin valmiiksi saadun kirjasen käsikirjoitusta. Minkä vuoksi? Sen vuoksi, että hän halusi käyttää hyväkseen jokaisen liiemman päivän, jokaisen tunnin katsoakseen kirjansa läpi vielä kerran, harkitakseen sitä yhä uudelleen, parannellakseen siinä joitakin kohtia. Vasta elokuun puolivälissä Vladimir Iljitš lähetti minulle kirjasensa alkuosan.

„Kirjaseen pitäisi lisätä yhtä ja toista ja eräitä kohtia parannella”, kirjoitti hän elokuun 16.

Eri aikoina hän lähetti siihen kolme lisäystä, yhden huomautuksen ja kolme liitettä. Tämän ohella hän vaati itselleen henkilökohtaisesti vedoksen ja teki siihen korjauksia. Yleensä hän oli kovin huolissaan kirjasensa takia, kiirehti kaikin tavoin sen ilmestymistä ja puuttui itse sellaisiin pikkuseikkoihin kuten kirjasen alaotsikkojen kirjasinlajin valintaan. Tätä pikku kirjasta tehtiin yhteensä laskettuna heinäkuun 21 päivästä lokakuun 11 päivään, ja tuona aikana Vladimir Iljitš lähetti minulle sen johdosta yhteensä yksitoista kirjettä.

* * *

Oikolukijan työstä, sitäkään kuitenkaan jättämättä, siirryin korjailemaan kirjeitä ja sitten laatimaan kirjoituksia ja vihdoinkin kokonaan kirjallisen alan työntekijäksi.

Ajatus artikkelin laatimisesta lehteämme varten ei jättänyt minua. Koetin karkottaa sen. „Olen tietenkin kirjoitellut julisteita”, puhelin itselleni, „mutta tähän on lehti, ja millainen lehti vielä onkaan! Todellisesti — puolueen Pää-äänenkannattaja, johon kirjoittavat parhaat kirjailijamme ja itse Lenin! Olenko jo mennyt järjiltäni?!”

Mutta en voinut mitenkään päästä eroon tuosta itsepintaisesta ajatuksesta. Aloin kirjoittaa — vain itseäni varten, enkä suinkaan lehteen! — pientä kirjoitusta niihin aikoihin päivänpolttavasta aiheesta, joka koski eserrejä. Kirjoituksessani pyrin heijastamaan silloista taisteluamme tätä puoluetta vastaan. Kirjoitin ja revin, ja taas kirjoitin ja aina kannoin taskussani täyteen kirjoitettuja lehtisiä.

Niinpä kerran sitten en enää malttanut mieltäni — ennen kokouksen alkamista pyysin salaperäisenä Vladimir Iljitšiä väliseinällä erotettuun salin nurkkaukseen ja aloin lukea hänelle kirjoitustani eserreistä!

Luin suurella innolla, voidaanpa sanoa, — värähtelevin sydämin. Vladimir Iljitš kuunteli tarkkaavaisesti. Käänsin lehtisen toisensa jälkeen... Mutta sitten tapahtui odottamatta jotain kummallista: äkkiä tunsin, että ajatukseni, jotka olivat näyttäneet minusta niin selviltä ja loogillisesti niin johdonmukaisilta, eivät olleet kovinkaan selviä ja johdonmukaisia. Ne veivät minut joihinkin uusiin, vielä harkintaa vaativiin kysymyksiin, johtivat umpikujaan... Intoni vähitellen haihtui, ja vaikenin hämmentyneenä odottaen levottomana näkeväni ironisen hymyn kärsivällisen kuuntelijani kasvoilla.

— Siinäkö kaikki? — kysyi hän aivan vakavasti hetken vaitiolon jälkeen.

— Ei... mutta... nähkääs... tässä minulla on vielä jäänyt hie-man keskeneräiseksi...

— Niinkö... Siinä tapauksessa mieltikää syvällisesti aihetta. Kirjoitakaa, kirjoitakaa! Se näyttää teiltä luonnistuvan!

Nolostuneena syöksyin kokouksesta. Minua hävetti — hävetti se, että olin tuppautunut näyttämään Leninille mitätöntä tekelettäni, ja kuitenkin minulla oli kovin hyvä mieli siitä vakavasta, rohkaisevasta suhteesta, jota Vladimir Iljitš minulle osoitti.

Kohta sen jälkeen „Vperjod” lehden 3. numerossa julkaistiin Leninin kirjoitus eserräpuolueen ohjelmaluonnoksesta. Tuo kirjoitus merkitsi minulle hyvin paljon. Sen jälkeen kirjoitin artikkelini „Sosialisti-vallankumoukselliset työssään”, joka julkaistiin. Niin aloin kirjoitella „Vperjod” lehteen ja sitten myös „Proletariinkin”, joka puolueen III edustajakokouksen päätöksen mukaisesti alkoi ilmestyä „Vperjod” lehden asemesta.

Kirjoitin tekijänimellä „V. Kalinin”. Ja tervehtiessään minua toimituksessa Vladimir Iljitš käytti aina tätä tekijänimeäni korostaen sitä erikoisella äänensävyllä eikä puoluesalanimeäni:

— No, toveri *Kalinin*, mitä uutta olette kirjoittanut?

Tällöin hän vilkaisi minuun hymysuin: joko siinä lienee ollut pienenä ystävällistä ironiaa, tai sitten hän halusi rohkaista uutta avustajaa: yritä muka parastasi, ehkäpä saatkin vielä aikaan jotain kunnollista!

* * *

Kirjallisessa työssä sain tilaisuuden tutustua vieläkin lähemmin Vladimir Iljitšiin toimittajana. Ja on sanottava, että sellaista huomiota toimitustyön yksityisseikkoihin ja itse työntekijöihin en ole tavannut koskaan kenenkään taholta.

Jokaiselle toimituksen työntekijälle hän oli hyvä toveri, joka oli aina aulis auttamaan neuvoillaan ja ohjeillaan. En voi unohtaa seuraavaa tapausta. Maaliskuun lopulla 1917 Vladimir Iljitš lähetti minulle Zürichistä Geneveen — ehdolla että palautan välttämättä ja pikaisesti — tunnettujen „Kirjeitä kaukaa” kopia-kappaleet „tutustuttamisen, yhteisymmärryksen mielessä”, kuten hän ilmoitti.

Taikka vielä esimerkkinä mitä ihmeellisin tapaus, joka sattui lehtileikkeiden kanssa. Vladimir Iljitšin pyynnöstä lähetin hänelle geneveläisestä lehdestä leikkelemäni Romain Rollandin niihin aikoihin kuuluisat kirjoitukset pyytäen palauttamaan ne takaisin joskus tilaisuuden sattuessa (tarvitsin niitä erästä työtäni varten). Mutta jostain syystä leikkeleitä ei kuulunut pitkään aikaan takaisin. Muistutin niistä, mutta kaduin katkerasti tekoani. Luullen niiden kadonneen Vladimir Iljitš oli „kauheasti huolissaan”, pyysi tarkastamaan, eikö joku ole ottanut niitä vastaan ilman minua, ja aikoi... tehdä tiedättekö mitä? — Ostaa minulle lehtien vastaavat numerot, ja ellei niitä ole myytävänä, niin kopioida omakätisesti kirjastossa minua varten kaikki lehtileikkeet! Sain pyytämällä pyytää Vladimir Iljitšiä, ettei hän kuluttaisi kallista aikaansa niin toispätoiseen puuhaan. En tiedä, miten tämä juttu olisi päättynyt, elleivät nuo onnettomat leikkeet olisi löytyneet. Vladimir Iljitš kiiruhti ilmoittamaan minulle siitä seuraavin sanoin:

„Olen kauheasti iloissani, että kadonnut löytyi ja etten sentään aivan kokonaan osoittautunut siaksi Teidän edessänne”.

* * *

Vuonna 1912 alkanut vallankumouksellisen liikkeen uusi nousu avasi vissejä mahdollisuuksia puolueen äänenkannattajien legaalisiselle julkaisemiselle. Mutta bolševistista lehdistöä tsaarin-

valta edelleenkin vainosi. Eräät puoluekirjailijat koettivat käyttää „julkisena puhujalavana” vasemmisto-radikaalisen intelligenssin lehdistöä, joka mielellään julkaisi heidän kirjoituksiaan. On pantava merkille, että vasemmistolaisten julkaisuilla oli siihen aikaan suuri menestys vallankumousta kannattavissa yhteiskunta-piireissä, varsinkin nuorison keskuudessa. Muun muassa aikakauslehti „Sovremennik” oli hyvin „muodissa” äärimmäisen „vasemmistolaisena” äänenkannattajana ja tavallaan edistysmielisen intelligenssin „lippuna”.

Näin ollen heräsi kysymys siitä, voidaanko sallia puolueen jäsenten osallistuvan vasemmistorvarilliseen lehdistöön. Kysyin sitä Vladimir Iljitšiltä. Hän vastasi minulle näin:

„Olen kovin mielissäni, ettei Teillä ole myötätuntoa „Sovremennikia” kohtaan: tuota kahden heittiön, likvidaattorien ja narodnikkien, liittoutuman iljettävää hanketta me tulemme haukkumaan ankarasti (hra Stankevitš kutsui minut mukaan; vastasin hänelle: „ollen eri mieltä peruskysymyksessä, minun on kieltäydettävä yhteistoiminnasta”)”.

Vladimir Iljitš ei kaihtanut lujia voimasanoja. Hän käytti niitä aina silloin, kun oli kovin harmissaan tai kun oli „lyötävä alas” jokin laajalle levinnyt, mutta väärä suhde johonkin kysymyseen. „Etumainen”, „vallankumouksellinen” aikakausjulkaisu, „lippuko”? Ehkä, mutta miltä näkökannalta katsottuna? Puolueen näkökannalta se ei ole mikään lippu, vaan „iljettävä hanke”!

Kysymys näytti saaneen ehdottoman kielteisen vastauksen. Mutta se ei ollut aivan niin. Vladimir Iljitš jatkoi:

„Tietenkin tienestin vuoksi meidän kaikkien täytyy toisinaan työskennellä porvarillisissa julkaisuissa! Mutta herrat Martov ja Dan ovat järjestäneet mielenosoituksen!! Ja Plehanovkin on samassa häpeällisessä kyörissä!”

Näin ollen Vladimir Iljitšin kielteinen kanta osallistumisessa vasemmistolaiseen porvarilliseen lehdistöön ei silti kieltänyt puolueen jäseniltä yleensä kaikkinaista osallistumista tähän lehdistöön. Yhteistoiminta on sallittavissa, mutta vain sellaisessa muodossa, niillä aloilla ja niissä kysymyksissä, ettei se muodostuisi periaatteetonta laatua olevaksi liittoumaksi muiden puolueiden kanssa,— näin Vladimir Iljitš ratkaisi siihen aikaan tämän kysymyksen.

Vladimir Iljitšillä oli mainio taito antaa johtavia ohjeita aivan tavallisessa, vain hänelle ominaisessa, toverillisessa muodossa ilman minkäänlaista vähäisintäkään nuhtelemisen tai määräämisen sävyä. Loistavana esimerkkinä siitä on seuraava tapaus.

Vuonna 1912 — Vladimir Iljitš eli silloin Krakovassa — käännyin hänen puoleensa kysymyksellä sosialistien osallistumisesta porvarillisten pasifistien kongresseihin. Minun oli kirjoitettava artikkeli legaaliseen lehdistöön silloin Genevessä koolla olleesta

pasifistien kongressista. Mutta en löytänyt silloisesta kirjallisuudestaamme tarvitsemiani ohjeita. Mainittakoon samalla, että sitä ennen olin käynyt Plehanovin luona, joka asui niihin aikoihin Genevessä erillään emigranttijoukosta niin sanoakseni „aristokraattina”. Soittaessani ovikelloa Plehanovin rikkaan asunnon ovella minulla oli suunnilleen sellainen tunne, jonka ovat kokeneet kymnaasilaiset, kun heidän on pitänyt jostain syystä käydä luokanohjaajan asunnossa. Eräs tovereista kertoi muistelmissaan, kuinka hänen polvensa tutisivat kun hän keskusteli Plehanovin kanssa. Polvien tutisemisesta en voi omalta kohdaltani sanoa mitään. Mutta vaikka Plehanov ottikin minut ystävällisesti vastaan ja jutteli hyvin kernaasti, niin tuo pitkä, kuivanlainen ja jotenkin „virallinen” keskustelu hänen kanssaan ei tyydyttänyt minua lainkaan. En saanut häneltä sitä, mitä olin etsinyt. Silloin käännynyinkin Vladimir Iljitšin puoleen.

Kohta sen jälkeen sain Leniniltä hyvin lyhyen, tavallisen ja ystävällisen kirjeen, jossa hän kirjoitti:

„Kallis K! En ole seurannut viime aikojen rauhankongresseja. Sosialistien osallistumisesta niihin — ja tuon osallistumisen opportunistisesta luonteesta — olen kuullut, mutta vain *kuullut*”.

Kuinka tällainen alku teitä miellyttää? Ajatelkaapa. Te, nuori kirjailija, huomaatte tietojenne vajavaisuuden ja rohkenette pyytää neuvoa kaikkein tietävimmältä, arvovaltaisimmalta toverilta. Ja kuinka sitten käy? Tuo toveri tunnustaakin teille avomielisesti, ettei hänkään tiedä mitään teitä kiinnostavasta kysymyksestä! Miten erinomaisena psykologina ja oivallisena pedagogina Vladimir Iljitš tässä tapauksessa esiintyykään!

Ja sallittanee kysyä: paljonko toimittajain keskuudesta löytyy sellaisia, jotka eivät häpeä tunnustaa avoimesti tietämättömyytään jossain kysymyksessä?

Ja edelleen voimme tuosta samasta lyhyestä kirjeestä lukea:

„En rohkene lausua päättäväisesti mielipidettäni tämän kysymyksen johdosta ennen kuin olen lukenut edes tiedotusaineiston yhdestä edustajakokouksesta. Kysymys on sangen mutkallinen”.

Kuinka opettava esimerkki! Tutki ensin alkulähteet! Tee sitkeästi työtä ja vasta sitten tartu kynään!

Ja lopuksi tässä tärkeimmät rivit tuosta samasta kirjeestä:

„Epäilemätöntä on, että opportunistin yleinen kasvu ja sen voimien „tasoittuminen” vallankumouksellisen s-d. kanssa työväen liikkeen suurissa maissa (Saksa) tulee varmasti näkymään tälläkin alalla. Bebel harjoittakoon diplomatiata opportunistien kanssa — jos se on tarpeen (???) — mutta meille se sellainen ei sovi. Siinä kaikki, mitä voin toistaiseksi sanoa”.

Miten lyhyesti ja niukasti sanottu! Ja silti näillä muutamilla sanoilla on esitetty täysin selvästi sekä periaatteellinen asettamus että käytännöllinen toimintaohje. Näitä ohjeita seuraten tehtäväkseni jäi vain tutkia ja harkita kysymystä konkreettisen aineiston perusteella.

Näin Vladimir Iljitšin ohjauksella valmistui sitten useita kirjoituksia, joilla oli aikanaan merkitystä puolueelle.

